



CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/82/2007

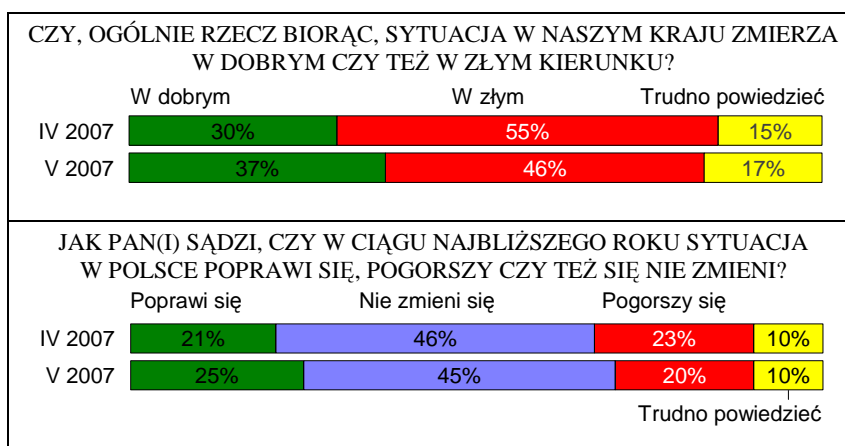
POPRAWA NASTROJÓW SPOŁECZNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

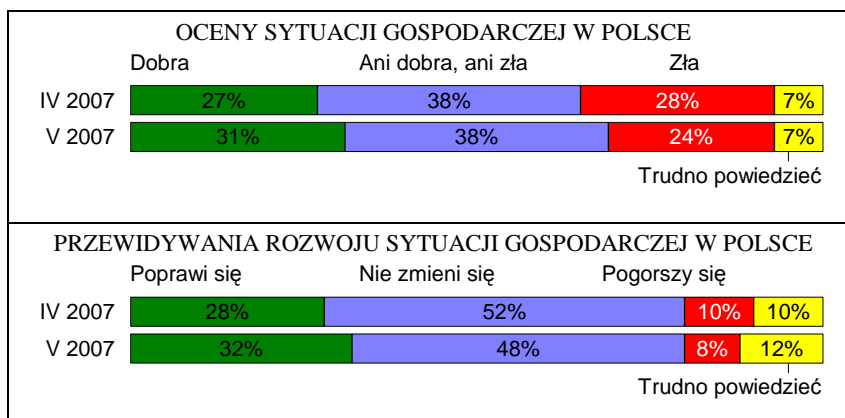
WARSZAWA, MAJ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

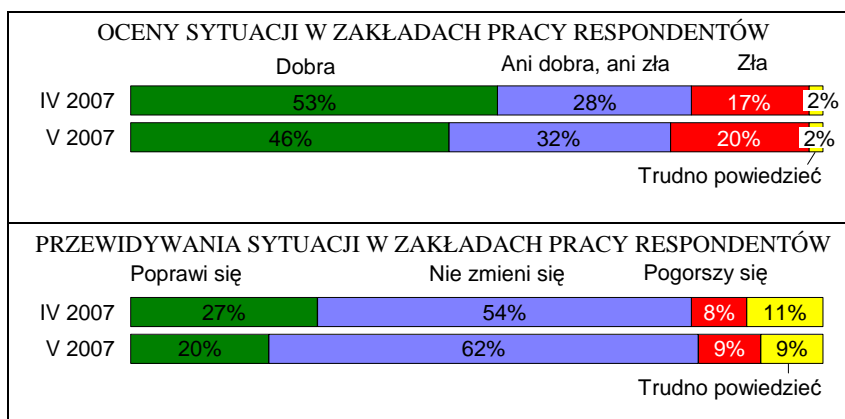
- W maju ankietowani znacznie lepiej niż przed miesiącem oceniają kierunek przemian w Polsce. Bardziej optymistyczne są też ich przewidywania co do rozwoju sytuacji w kraju w najbliższym roku.



- W ostatnim miesiącu poprawiły się oceny i przewidywania dotyczące sytuacji gospodarczej w kraju.



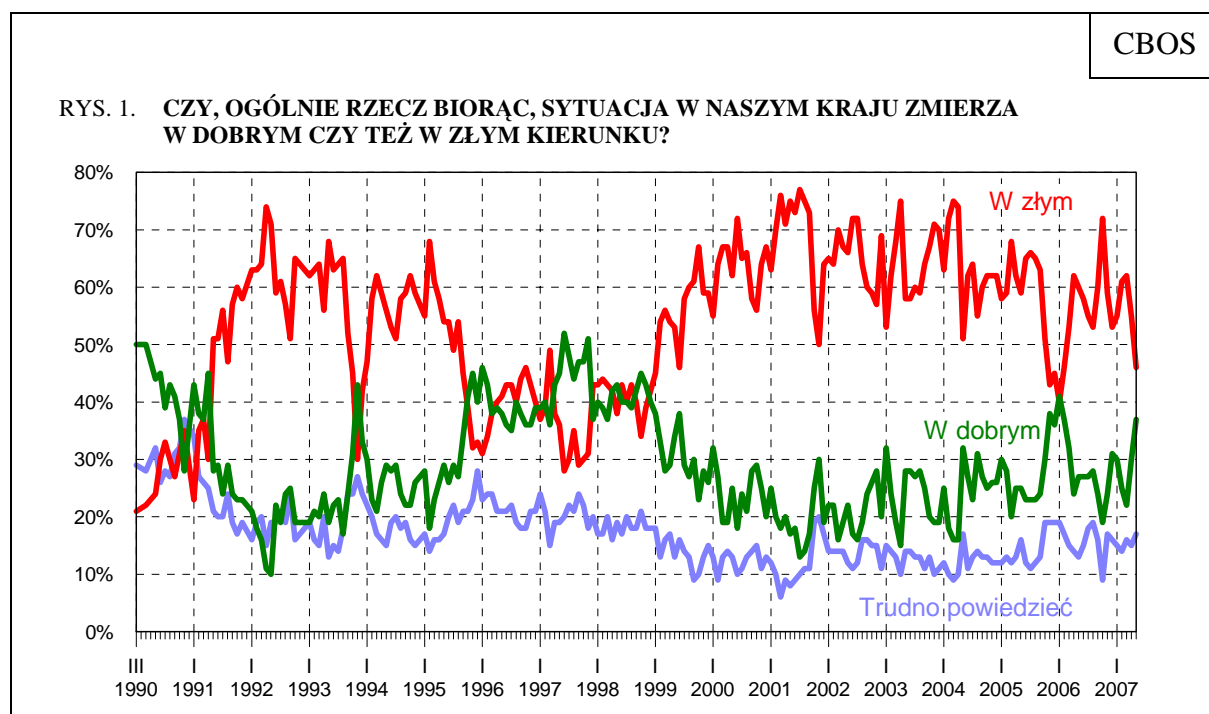
- W stosunku do kwietnia pogorszyły się oceny i przewidywania dotyczące sytuacji w zakładach pracy respondentów.



Maj¹ przyniósł poprawę kilku podstawowych wskaźników nastrojów społecznych monitorowanych przez nas w comiesięcznych sondażach. Tylko w jednej z badanych dziedzin odnotowujemy pogorszenie ocen i przewidywań.

OCENY

W porównaniu z pomiarem kwietniowym znacznie poprawiły się **opinie o rozwoju sytuacji w kraju**. Stopniowo maleje przewaga negatywnych ocen nad pozytywnymi. Obecnie niespełna połowa badanych (46%, spadek o 9 punktów) uważa, że sprawy kraju zmierzają w złym kierunku, a prawie dwie piąte ankietowanych (37%, wzrost o 7 punktów) pozytywnie ocenia kierunek zmian.



¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (204) zrealizowano w dniach od 11 do 14 maja 2007 roku na liczącej 946 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
	w procentach													
W dobrym	27	27	27	28	24	19	24	31	30	25	22	30	37	
W złym	60	58	55	53	60	72	59	53	55	61	62	55	46	
Trudno powiedzieć	13	15	18	19	16	9	17	16	15	14	16	15	17	

Opinie w tej sprawie zależą przede wszystkim od orientacji politycznej respondentów – poglądy prawicowe sprzyjają dobrym ocenom sytuacji w kraju, a lewicowe wiążą się z silnym krytycyzmem. Powiązane są także z sytuacją bytową – im lepsze warunki materialne gospodarstw domowych respondentów, tym wyższy odsetek osób pozytywnie oceniających kierunek zmian w Polsce. W grupach społeczno-zawodowych najlepiej oceniają sytuację rolnicy oraz przedstawiciele młodego pokolenia, szczególnie uczniowie i studenci. Najbardziej krytyczni są badani pracujący na własny rachunek poza rolnictwem (jest ich jednak stosunkowo niewiele w próbie, co nakazuje ostrożne traktowanie tego wyniku) oraz robotnicy niewykwalifikowani (zob. tabele aneksowe).

Pozytywne oceny kierunku rozwoju sytuacji w kraju znacznie przeważają tylko wśród sympatyków PiS. W pozostałych elektoratach objętych analizą odnotowujemy przewagę ocen negatywnych, co jest szczególnie widoczne wśród wyborców PO oraz LiD.

Tabela 2

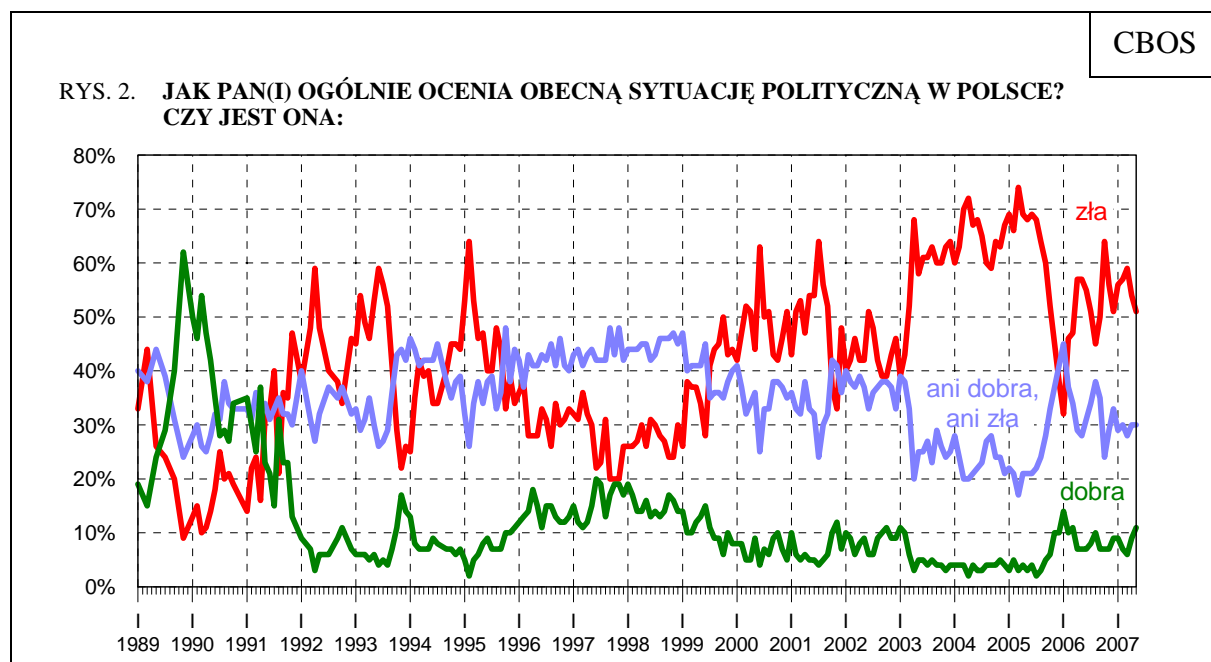
Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	68	20	12
Samoobrona**	45	52	3
Lewica i Demokraci	38	58	4
PO	31	54	15
Niezdecydowani, na kogo głosować	31	40	29
Niezdecydowani, czy głosować	33	43	24
Niezamierzający głosować	27	57	16

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Pominięto elektoraty liczące zbyt mało respondentów w badanej próbie
 ** Dane dotyczące Samoobrony należy traktować ostrożnie, ponieważ jej zwolennicy są w naszej próbie stosunkowo nieliczni (30 osób)

Nieco lepsze niż przed miesiącem są oceny **sytuacji politycznej**. Nadal jednak połowa ankietowanych (51%, spadek o 3 punkty) uznaje ją za złą, a prawie jedna trzecia (30%) określa jako przeciętną. Pozytywnie ocenia scenę polityczną zaledwie co dziewiąty badany (11%).

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006								2007				
	w procentach												
- dobra	7	7	8	10	7	7	7	9	8	7	6	9	11
- ani dobra, ani zła	28	31	34	38	35	24	29	33	29	30	28	30	30
- zła	57	55	51	45	50	64	56	51	56	57	59	54	51
Trudno powiedzieć	8	7	6	7	8	5	7	7	7	6	7	7	8



Pominięto „trudno powiedzieć”

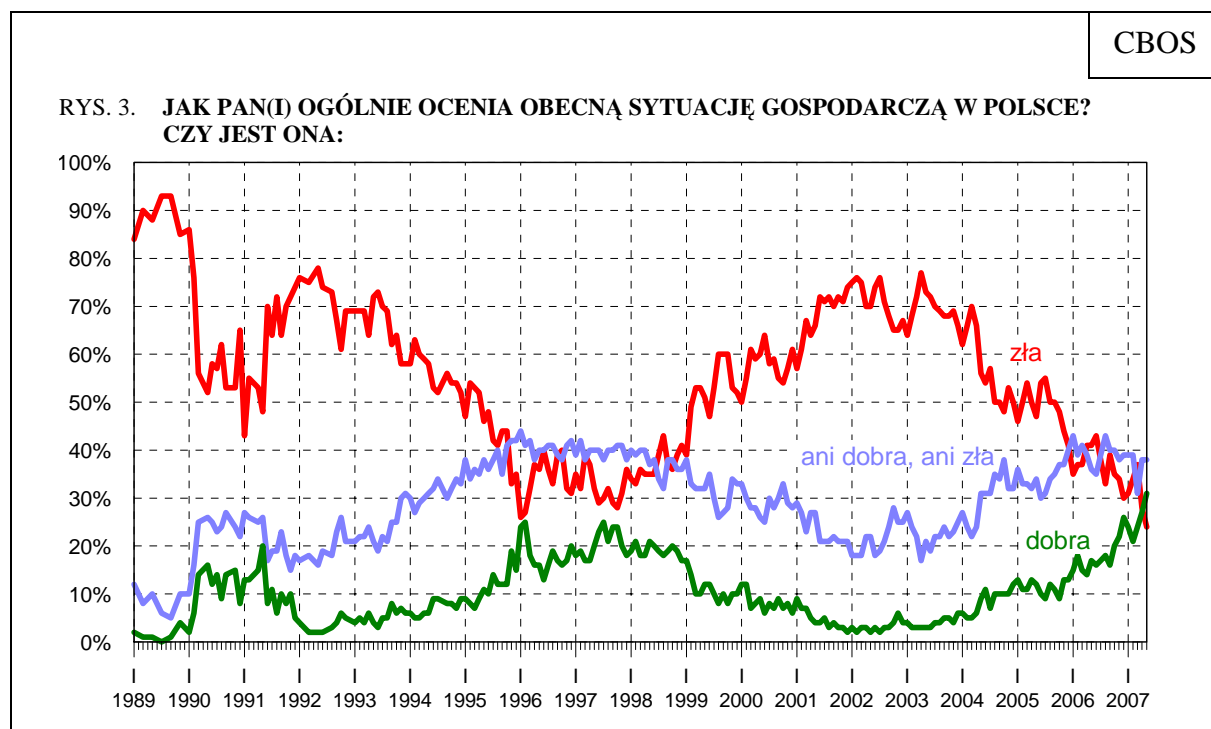
We wszystkich grupach społecznych najczęstsze są negatywne opinie o sytuacji politycznej w kraju. Szczególnie krytyczni są badani zajmujący wysoką pozycję społeczno-zawodową (należący do kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz pracujący na własny rachunek poza rolnictwem), legitymujący się wyższym wykształceniem, najlepiej sytuowani (o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie), mieszkańcy największych miast. Oceny sytuacji politycznej w dużej mierze zależą od czynników światopoglądowych – poglądów politycznych i zaangażowania w praktyki

religijne. Do najbardziej krytycznie nastawionych należą niepraktykujący oraz deklarujący lewicowe poglądy polityczne. Stosunkowo najlepiej scenę polityczną oceniają osoby o prawicowych poglądach, w wieku powyżej 64 lat, rolnicy i robotnicy wykwalifikowani (zob. tabele aneksowe).

Poprawiły się opinie o **sytuacji gospodarczej** w kraju. Obecnie są one najlepsze w ostatnich osiemnastu latach – po raz pierwszy w tej dziedzinie oceny pozytywne (31%, wzrost od kwietnia o 4 punkty) przeważają nad negatywnymi (24%, spadek o 4 punkty). Nadal niemal dwie piąte respondentów (38%) określa stan gospodarki jako przeciętny.

Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
	w procentach													
- dobra	17	16	17	18	16	20	22	26	24	21	24	27	31	
- ani dobra, ani zła	36	35	39	43	40	40	38	39	39	39	31	38	38	
- zła	41	43	38	33	39	35	34	30	31	34	37	28	24	
Trudno powiedzieć	6	6	6	6	5	5	7	5	7	6	8	7	7	

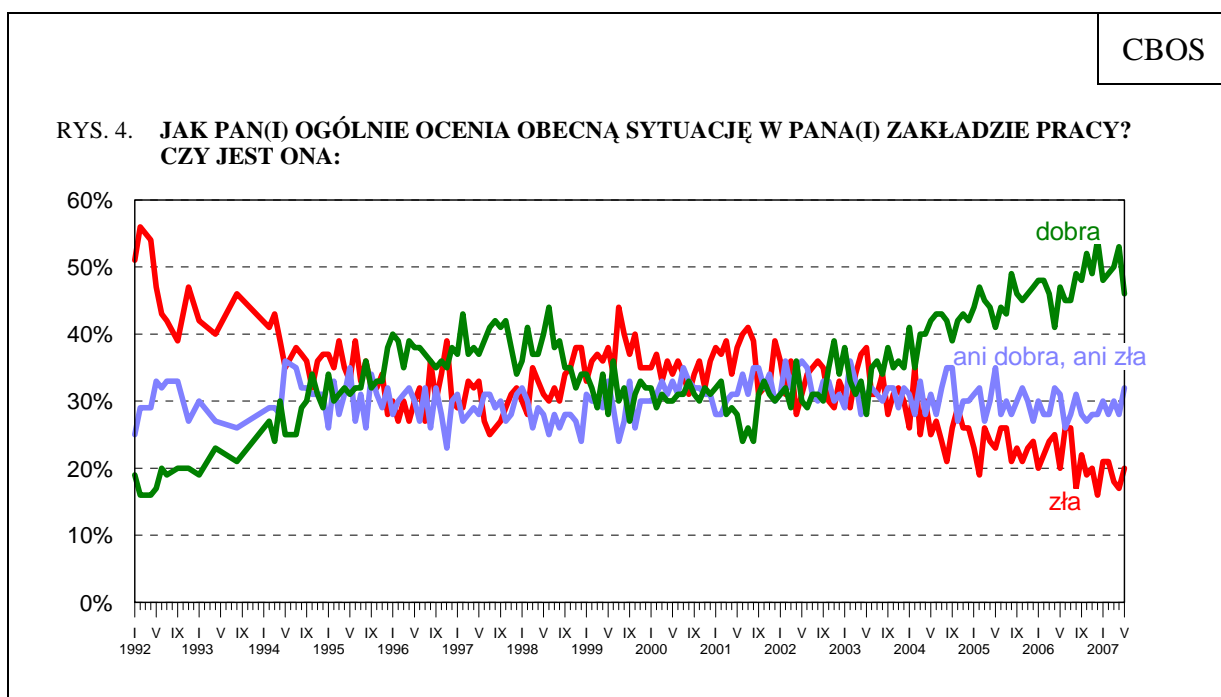


Pominięto „trudno powiedzieć”

Opinie na ten temat zależą przede wszystkim od sytuacji bytowej ankietowanych, poziomu ich wykształcenia i pozycji zawodowej. Wysokie dochody, dobre warunki materialne, wyższe wykształcenie i znacząca pozycja zawodowa oraz wielkomiejskie środowisko zamieszkania sprzyjają pozytywnym opiniom o gospodarce. Natomiast najbardziej krytyczni są ludzie najgorzej sytuowani (o dochodach poniżej 300 zł na osobę), żyjący w złych warunkach materialnych, robotnicy niewykwalifikowani, renciści i bezrobotni (zob. tabele aneksowe).

W stosunku do kwietnia pogorszyły się opinie pracowników o **sytuacji w ich zakładach pracy**. O 7 punktów (do 46%) zmalała liczba zatrudnionych pozytywnie oceniających kondycję swojego miejsca pracy. Niemal jedna trzecia pracujących (32%) uznaje ją za przeciętną, a co piąty (20%, wzrost o 3 punkty) uważa, że jest zła.

Od trzech lat oceny sytuacji panującej w zakładach pracy respondentów systematycznie, choć z wahaniami, się poprawiają. Odnotowane w maju ich pogorszenie ma więc zapewne charakter przejściowy.



Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 5

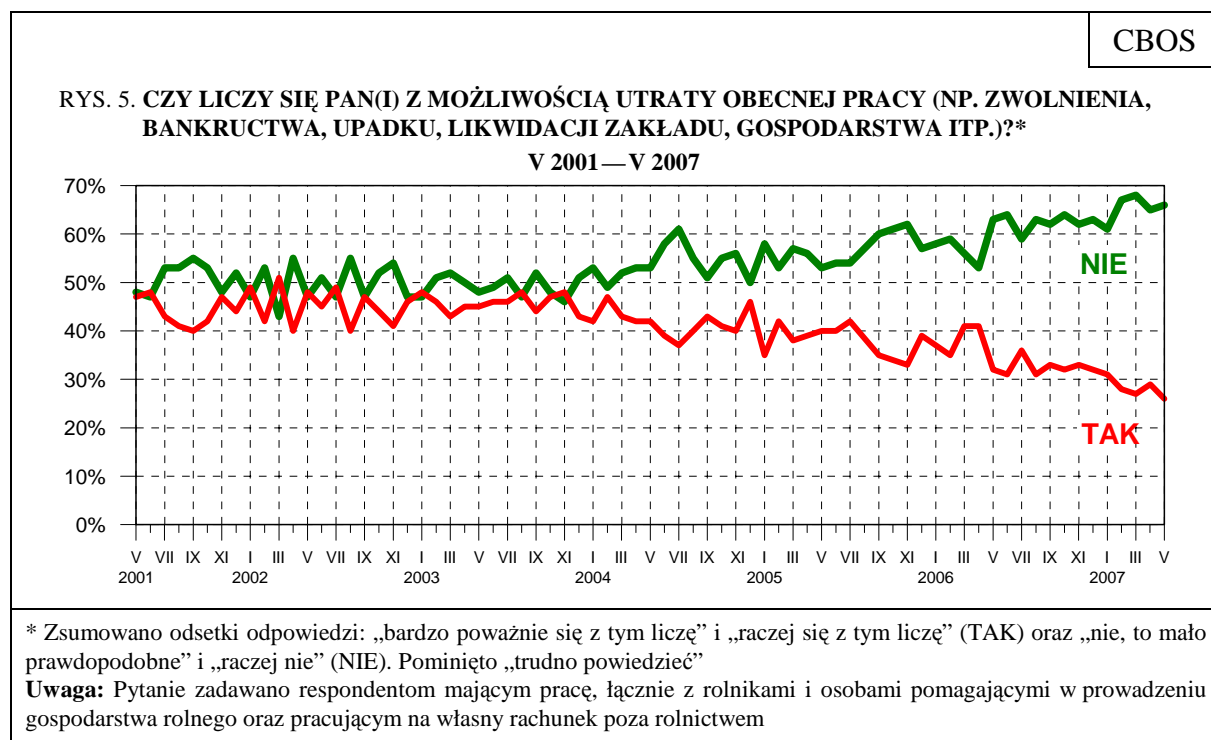
Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006							2007					
	w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)													
N=	457	467	423	430	415	464	456	463	420	424	424	409	430
- dobra	47	45	45	49	48	52	49	54	48	49	50	53	46
- ani dobra, ani zła	31	26	28	31	28	27	28	28	30	28	30	28	32
- zła	20	26	26	17	22	19	20	16	21	21	18	17	20
Trudno powiedzieć	2	3	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych													
- dobra	57	50	45	49	58	55	49	57	54	54	58	52	47
- ani dobra, ani zła	27	27	27	32	25	24	31	24	27	25	31	28	32
- zła	14	21	26	16	16	19	17	16	18	19	11	16	19
Trudno powiedzieć	2	2	2	3	1	1	3	3	1	2	1	3	2
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej													
- dobra	48	47	56	58	44	59	57	59	47	52	49	66	54
- ani dobra, ani zła	34	24	23	23	30	28	25	26	30	26	29	23	30
- zła	18	29	22	19	27	11	14	11	17	18	21	10	17
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	1	5	4	6	3	1	0	0
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem													
- dobra	51	56	51	53	54	57	55	65	54	54	59	58	57
- ani dobra, ani zła	30	25	29	34	26	26	25	25	27	30	26	25	25
- zła	16	15	18	10	19	15	18	10	18	14	11	13	15
Trudno powiedzieć	2	4	2	3	1	2	2	0	0	2	3	3	3
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych													
- dobra	6	6	7	17	17	21	20	20	7	12	11	21	13
- ani dobra, ani zła	40	25	38	36	36	35	36	36	52	41	46	42	43
- zła	53	66	55	45	44	41	44	43	38	47	43	35	44
Trudno powiedzieć	2	3	0	2	3	3	0	0	2	0	0	1	0

Do najlepiej oceniających sytuację w swoim miejscu pracy należą pracownicy z wyższym wykształceniem, dobrze sytuowani (o dochodach powyżej 900 zł na osobę), żyjący w dobrych warunkach materialnych, a także najmłodsi. Im niższe natomiast wykształcenie i gorsza sytuacja bytowa, tym na ogół bardziej krytyczne opinie zatrudnionych o kondycji ich zakładów pracy. Niezmiennie najbardziej negatywnie o sytuacji swoich gospodarstw wypowiadają się rolnicy.

W ostatnim miesiącu nieco umocniło się **poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia**. Nadal zdecydowana większość pracujących (66%) nie przewiduje utraty pracy, a zagrożenie bezrobociem odczuwa jedna czwarta respondentów aktywnych zawodowo (26%, spadek o 3 punkty).

Tabela 6

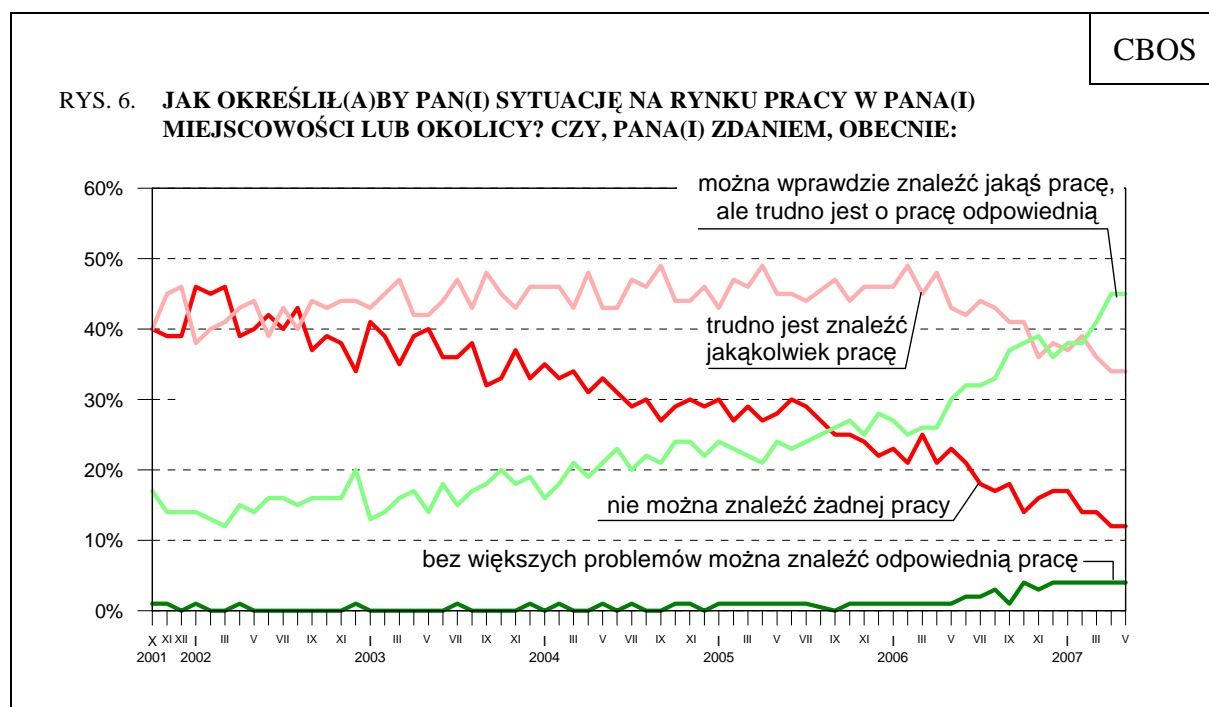
Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																	
	IX '06 (N=416)		X '06 (N=463)		XI '06 (N=459)		XII '06 (N=463)		I '07 (N=414)		II '07 (N=429)		III '07 (N=424)		IV '07 (N=412)		V '07 (N=429)	
	w procentach																	
Bardzo poważnie się z tym liczę	12	33	8	32	8	33	8	32	9	31	9	28	5	27	7	29	6	26
Raczej tak	21		24		25		24		22		19		22		22		20	
Raczej nie	29	62	33	64	31	62	34	63	28	61	36	67	37	68	29	65	36	66
Nie, to mało prawdopodobne	33		31		31		29		33		31		31		36		30	
Trudno powiedzieć	5	5	4	4	5	5	5	5	8	8	5	5	5	5	6	6	8	8



We wszystkich grupach społeczno-demograficznych przeważają pracujący, którzy deklarują poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia. Cechuje ono przede wszystkim rolników oraz pracowników z wyższym wykształceniem, należących do kadry kierowniczej i inteligencji, osoby najlepiej sytuowane, żyjące w dobrych warunkach materialnych. Natomiast z możliwością utraty pracy częściej niż inni liczą się najmłodszy pracownicy

(w wieku od 18 do 24 lat), robotnicy niewykwalifikowani, pracownicy fizyczno-umysłowi, zatrudnieni żyjący w złych warunkach materialnych (zob. tabele aneksowe).

Stabilne pozostają oceny **sytuacji panującej na lokalnych rynkach pracy**. Nadal tylko nieliczni (4%) twierdzą, że w ich miejscu zamieszkania lub okolicy bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę. Jednak prawie połowa (45%) uważa, że jakieś zatrudnienie jest osiągalne – odsetek osób tak oceniających sytuację utrzymuje się w ostatnich miesiącach na wyższym niż wcześniej poziomie. Natomiast co trzeci badany (34%) sądzi, że na lokalnym rynku trudno jest o jakąkolwiek pracę, a jedna ósma (12%) wyraża przekonanie, że nie ma tam żadnego zatrudnienia. Obecnie, podobnie jak w kwietniu, sytuacja oceniana jest najlepiej w całym ostatnim pięcioleciu – oceny pozytywne (49%) są nieco częstsze od negatywnych (46%). Tak więc poprawie obiektywnych wskaźników, czyli spadkowi stopy bezrobocia rejestrowanego oraz wzrostowi popytu na pracowników, towarzyszą pozytywne zmiany opinii o lokalnych rynkach pracy.



Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 7

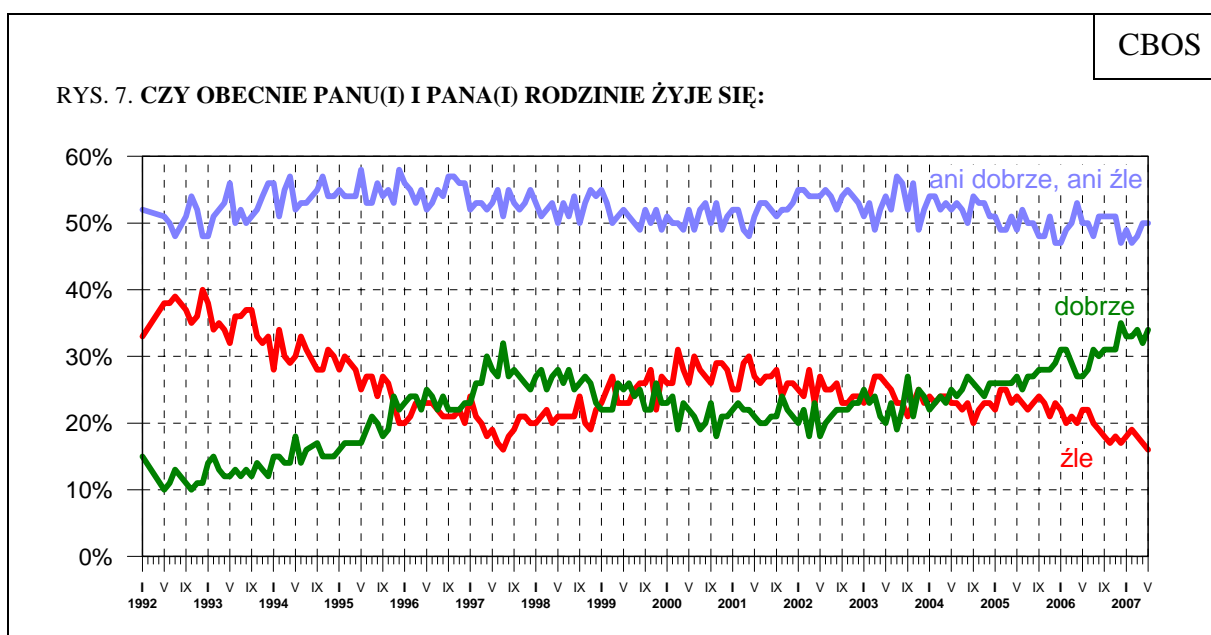
Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006			2007				
	w procentach							
- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	4	3	4	4	4	4	4	4
- można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	38	39	36	38	38	41	45	45
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	41	36	38	37	39	36	34	34
- nie można znaleźć żadnej pracy	14	16	17	17	14	14	12	12
Trudno powiedzieć	3	6	5	5	5	5	5	5

Oceny sytuacji na lokalnych rynkach pracy są silnie zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe). Na trudności ze znalezieniem jakiegokolwiek pracy lub na jej całkowity brak w miejscu zamieszkania lub okolicy najczęściej wskazują ludzie znajdujący się w złym położeniu społecznym: niezadowoleni ze swoich warunków materialnych, najgorzej sytuowani i wykształceni, renciści, bezrobotni, rolnicy oraz ludzie starsi (w wieku powyżej 54 lat). Natomiast im lepsza sytuacja bytowa, wyższe wykształcenie i pozycja zawodowa, a także młodszy wiek badanych, tym częstsze pozytywne oceny lokalnego rynku pracy. Lepiej od innych oceniają go także uczniowie i studenci. Należy przy tym wyraźnie podkreślić, że opinie o lokalnym rynku pracy zależą od wielkości miejscowości, w której mieszkają badani. Niezmiennie najlepiej oceniana jest sytuacja w wielkich miastach (obecnie 79% mieszkańców ponadpółmilionowych miast twierdzi, że jest tam jakieś zatrudnienie), a im mniejsza miejscowość, tym mniej osób dostrzegających szanse znalezienia pracy. Lokalny rynek pracy najgorzej oceniany jest przez mieszkańców małych miast i wsi (zob. tabele aneksowe).

Stabilne pozostają opinie o tym, **jak obecnie żyje się badanym i ich rodzinom**. Co drugi ankietowany (50%) uznaje poziom życia rodziny za przeciętny, co trzeci (34%) ocenia go pozytywnie, a jedna szósta respondentów (16%) uważa, że żyje im się źle. Od ponad roku stopniowo, choć z wahaniami, rośnie przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi. Obecnie opinie w tej dziedzinie są najlepsze w całym okresie objętym badaniami, tzn. od roku 1992.

Tabela 8

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006								2007				
	w procentach												
- dobrze	27	28	31	30	31	31	31	35	33	33	34	32	34
- ani dobrze, ani źle	50	50	48	51	51	51	51	47	49	47	48	50	50
- źle	22	22	20	19	18	17	18	17	18	19	18	17	16
Trudno powiedzieć	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0



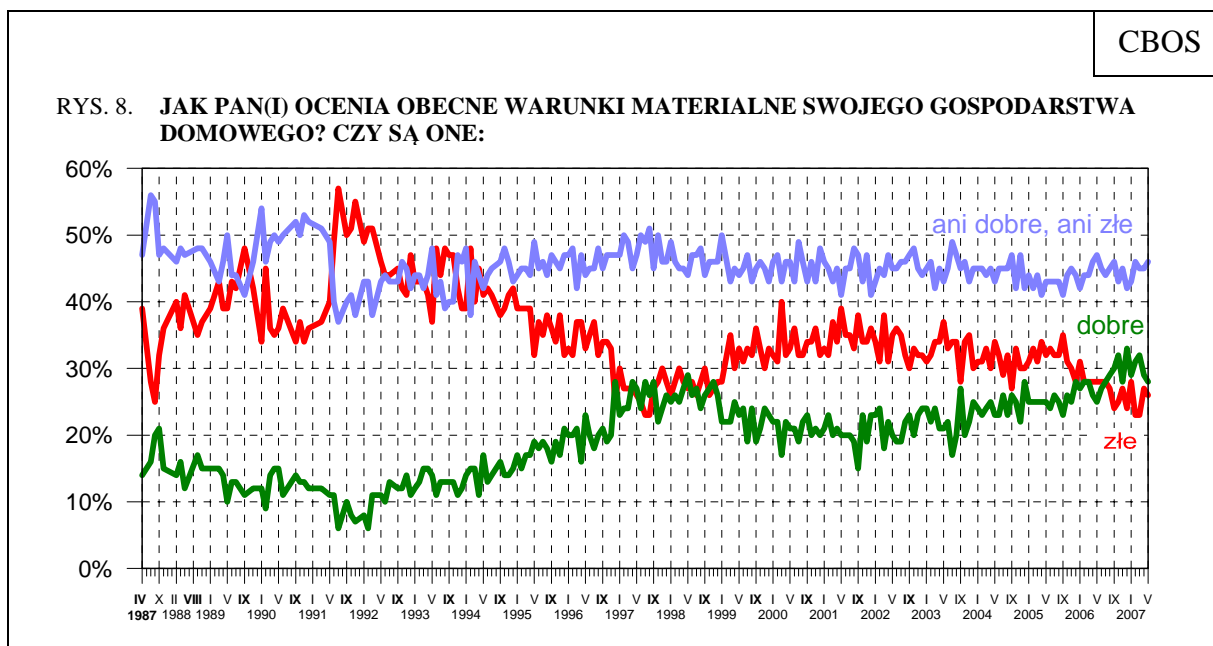
Pominięto „trudno powiedzieć”

Opinie na ten temat zależą przede wszystkim od warunków bytowych, poziomu wykształcenia, pozycji zawodowej oraz wieku ankietowanych. Im wyższą pozycję społeczno-ekonomiczną mają badani i im są młodszy, tym lepiej oceniają poziom swego życia. Do najbardziej niezadowolonych należą natomiast ludzie żyjący w złych warunkach materialnych, najgorzej sytuowani (o dochodach poniżej 300 zł na osobę) oraz bezrobotni.

Zwraca uwagę fakt, że Polacy lepiej oceniają poziom życia swoich rodzin niż warunki materialne swojego gospodarstwa domowego. Prawie połowa badanych (46%) uznaje swoje warunki materialne za przeciętne, a oceniający je pozytywnie (28%) są niemal równie liczni jak oceniający negatywnie (26%). Natomiast w odniesieniu do poziomu życia opinie pozytywne są ponad dwukrotnie częstsze niż negatywne.

Tabela 9

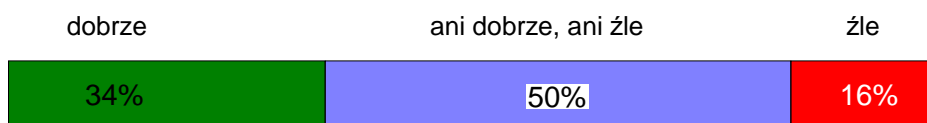
Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V		
	2006								2007						
	w procentach														
- dobre	25	27	28	29	30	32	28	33	29	31	32	29	28		
- ani dobre, ani złe	47	45	44	45	46	43	45	42	43	46	45	45	46		
- złe	28	28	28	27	24	25	27	24	28	23	23	27	26		



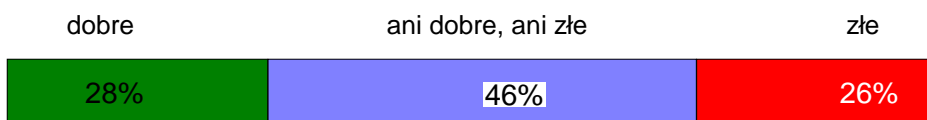
Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?“, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Okazuje się ponadto, że ankietowani znacznie gorzej niż własne warunki oceniają materialne warunki życia ogółu Polaków. Ponad połowa badanych (53%) uważa, że są one przeciętne, prawie dwie piąte (38%) uznaje je za złe i zaledwie sześciu na stu badanych (6%) ocenia je jako dobre. W tej dziedzinie opinie negatywne zdecydowanie przeważają więc nad pozytywnymi.

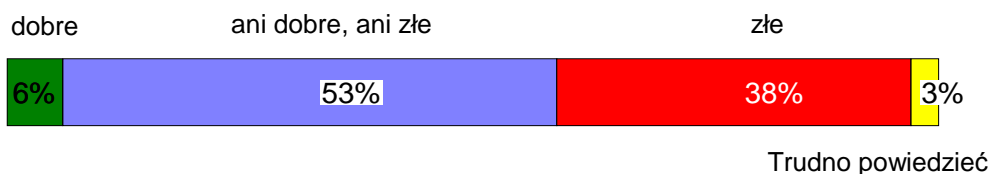
RYS. 9. CZY OBECNIE PANU(I) I PANA(I) RODZINIE ŻYJE SIĘ:



RYS. 10. JAK PAN(I) OCENIA OBECNE WARUNKI MATERIALNE SWOJEGO GOSPODARSTWA DOMOWEGO? CZY SĄ ONE:



RYS. 11. JAK PAN(I) OCENIA MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA LUDZI W POLSCE? CZY SĄ ONE:



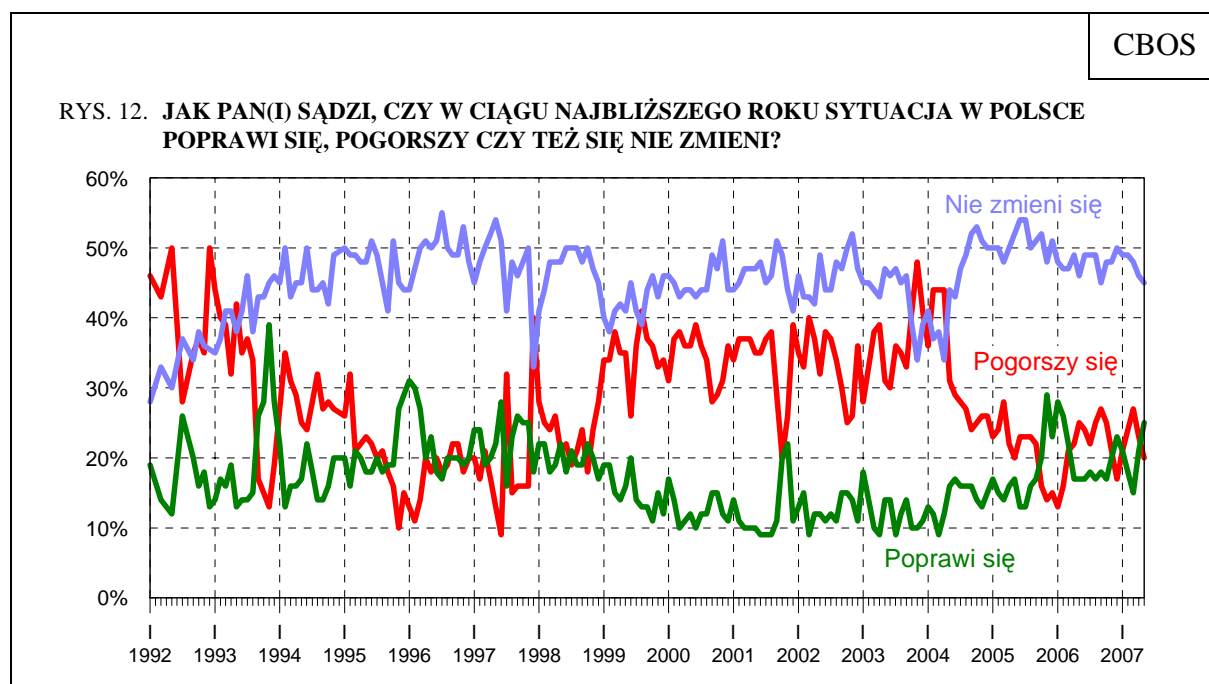
Postrzeżenie materialnych warunków życia ludzi w Polsce zależy przede wszystkim od sytuacji bytowej ankietowanych – im jest ona trudniejsza (gorsze warunki materialne gospodarstw domowych i niższy poziom dochodów na osobę w rodzinie), tym bardziej krytycznie oceniają badani materialną kondycję ogółu Polaków. Z drugiej strony widać jednak, że do najbardziej krytycznych należą także ludzie o najwyższej pozycji ekonomicznej – przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracujący na własny rachunek poza rolnictwem. Negatywne opinie wiążą się ponadto z lewicowymi poglądami politycznymi. Stosunkowo najmniej krytyczni są uczniowie i studenci, ludzie, którzy mają zapewnione bezpieczeństwo bytowe, a także rolnicy oraz badani o prawicowych poglądach politycznych (zob. tabele aneksowe).

PRZEWIDYWANIA

W porównaniu z kwietniowym pomiarem poprawiły się przewidywania Polaków dotyczące rozwoju **ogólnej sytuacji w kraju w najbliższym roku**. Przybyło badanych, którzy oczekują zmian na lepsze (o 4 punkty, do 25%), ubyło natomiast (o 3 punkty, do 20%) spodziewających się pogorszenia tej sytuacji. Nadal prawie połowa ankietowanych (45%) uważa, że nic się w tej dziedzinie nie zmieni.

Tabela 10

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006						2007						
	w procentach												
Poprawi się	17	17	18	17	18	17	20	23	21	18	15	21	25
Nie zmieni się	46	49	49	49	45	48	48	50	49	49	48	46	45
Pogorszy się	25	24	22	25	27	25	21	17	21	24	27	23	20
Trudno powiedzieć	12	10	11	9	10	10	11	10	9	9	11	10	10



Pominięto „trudno powiedzieć”

Niemal we wszystkich grupach społecznych najczęstsze jest przekonanie, że w najbliższym roku sytuacja w Polsce się nie zmieni. Wyjątkowo optymistyczne są przewidywania bezrobotnych – prawie połowa z nich spodziewa się poprawy sytuacji w kraju.

Opiniom takim sprzyjają też prawicowe poglądy polityczne. Z kolei do najbardziej pesymistycznie postrzegających rozwój sytuacji w Polsce należą przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (zob. tabele aneksowe).

Najwięcej optymistów jest wśród zwolenników PiS – co drugi sympatyk tej partii spodziewa się w najbliższym roku zmian na lepsze. Wśród pozostałych wyborców objętych analizą przeważa pogląd, że sytuacja się nie zmieni, jednak w elektoracie Samoobrony znacznie więcej osób przewiduje poprawę niż pogorszenie, wśród zwolenników PO obie te grupy się równoważą, natomiast najbardziej pesymistyczne są odpowiedzi sympatyków LiD (znacznie więcej osób przewiduje pogorszenie niż poprawę).

Tabela 11

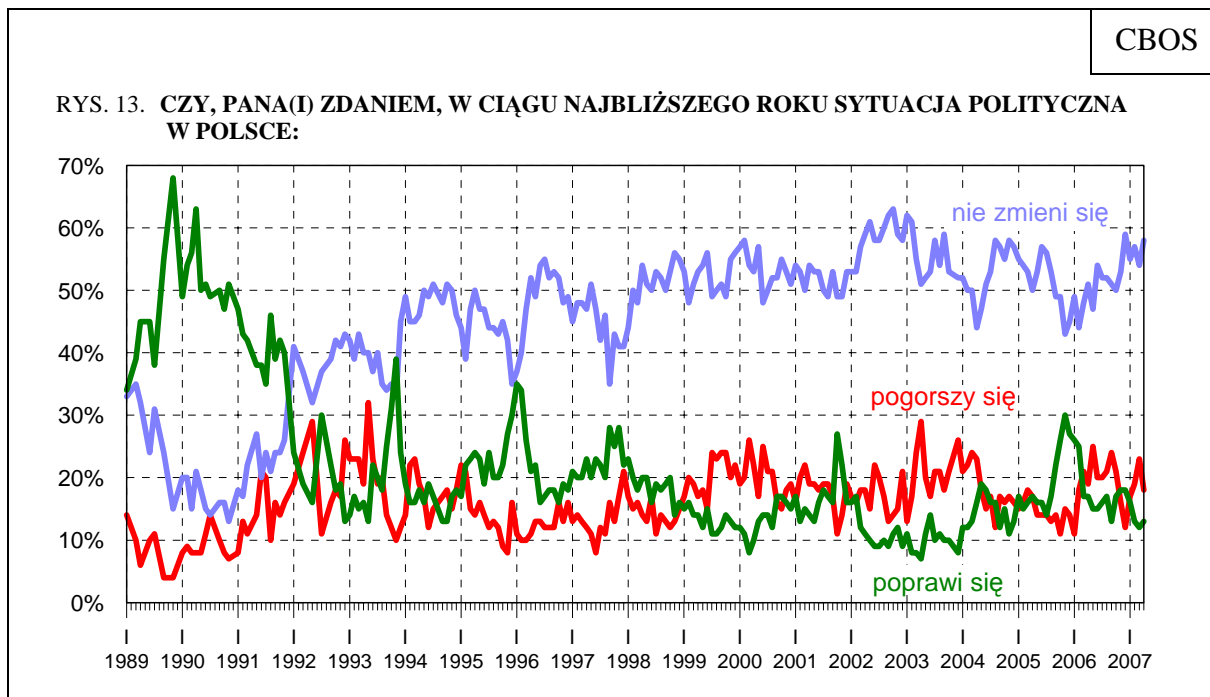
Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?			
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PiS	50	31	8	11
Samoobrona**	33	43	13	11
PO	24	41	28	7
Lewica i Demokraci	18	52	30	0
Niezdecydowani, na kogo głosować	25	47	10	18
Niezdecydowani, czy głosować	23	46	19	12
Niezamierzający głosować	16	51	23	10

* Wyodrębnione na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych. Pominięto elektoraty liczące za mało respondentów w badanej próbie
 ** Dane dotyczące Samoobrony należy traktować ostrożnie, ponieważ jej zwolennicy są w naszej próbie stosunkowo nieliczni (30 osób)

Stabilne pozostają przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej**. Badani spodziewający się pogorszenia (18%) nadal nieco przeważają nad tymi, którzy oczekują poprawy sytuacji (14%). Ponad połowa respondentów (54%, spadek o 4 punkty) nie przewiduje zmian w życiu politycznym.

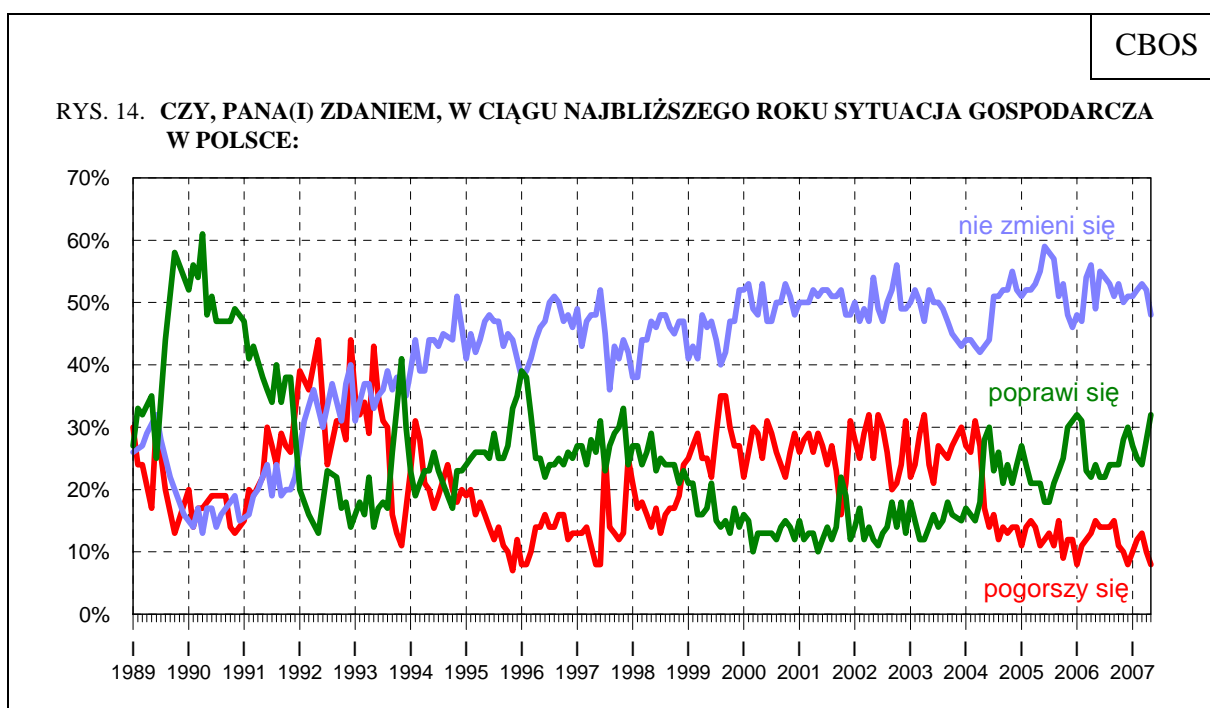
Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
w procentach														
- poprawi się	15	15	16	17	13	17	18	18	16	13	12	13	14	
- nie zmieni się	47	54	52	52	51	50	53	59	55	57	54	58	54	
- pogorszy się	25	20	20	21	24	21	16	12	17	19	23	18	18	
Trudno powiedzieć	13	11	12	10	12	12	13	11	12	11	11	11	14	



Pominięto „trudno powiedzieć”

W ostatnim miesiącu nieco poprawiły się przewidywania dotyczące **sytuacji gospodarczej**. Przybyło badanych spodziewających się zmian na lepsze (o 4 punkty, do 32%), nieznacznie zaś ubyło tych, którzy przewidują pogorszenie (o 2 punkty, do 8%). Optymiści znacznie przeważają więc nad pesymistami, a prawie połowa ankietowanych (48%, spadek o 4 punkty) nie oczekuje zmian w tej dziedzinie.



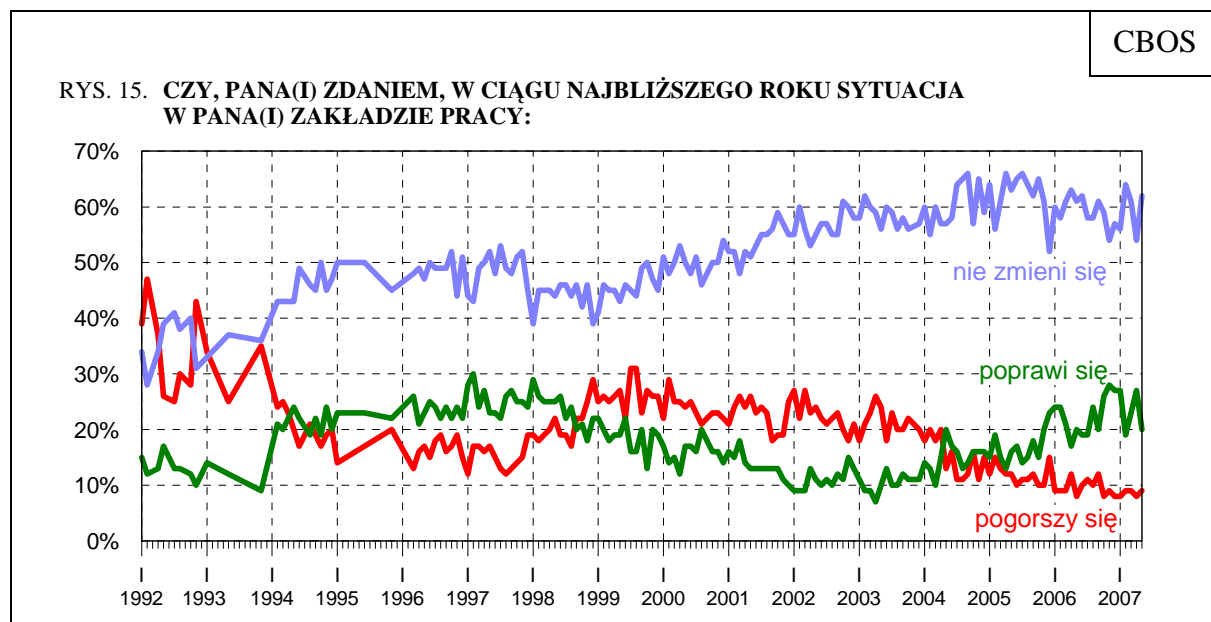
Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	
	2006								2007					
	w procentach													
- poprawi się	24	22	22	24	24	24	28	30	27	25	24	28	32	
- nie zmieni się	49	55	54	53	51	53	50	51	51	52	53	52	48	
- pogorszy się	15	14	14	14	15	11	10	8	10	12	13	10	8	
Trudno powiedzieć	12	9	11	9	10	12	12	11	11	11	10	10	12	

W ostatnim miesiącu pogorszyły się przewidywania dotyczące kondycji **zakładów pracy respondentów**. Zatrudnieni rzadziej niż w kwietniu spodziewają się poprawy (20%, spadek o 7 punktów), częściej zaś przewidują, że sytuacja nie ulegnie zmianie (62%, wzrost o 8 punktów). Nadal tylko co jedenasty pracujący (9%) obawia się pogorszenia sytuacji w swoim miejscu pracy.

Od dwóch lat przewidywania w tej dziedzinie stopniowo, choć z wahaniami, się poprawiają, można więc przypuszczać, że odnotowane obecnie ich pogorszenie jest przejściowe.



Pominięto „trudno powiedzieć”

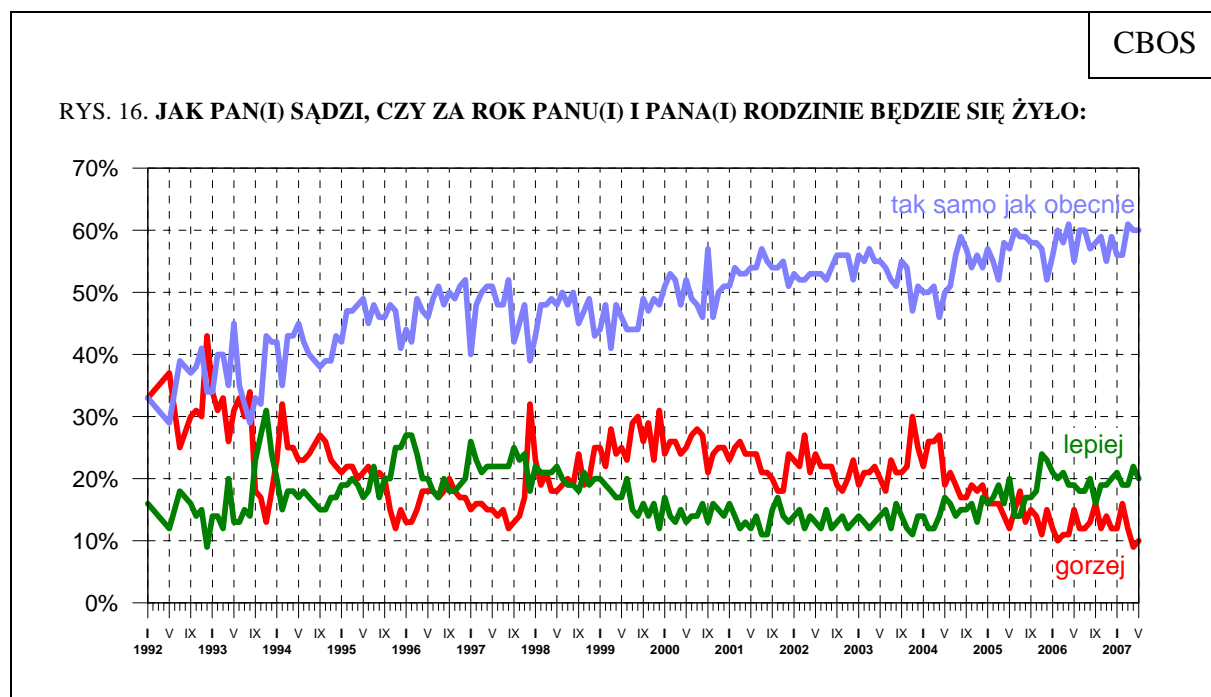
Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006						2007						
	w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)													
N=	461	469	426	435	420	465	458	468	427	426	431	415	435
- poprawi się	20	19	19	24	20	26	28	27	27	19	23	27	20
- pozostanie bez zmian	61	62	58	58	61	59	54	57	56	64	61	54	62
- pogorszy się	8	10	11	10	12	8	9	8	8	9	9	8	9
Trudno powiedzieć	10	9	12	8	7	7	9	8	8	8	7	11	9
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych													
- poprawi się	15	17	19	22	10	21	22	18	28	13	20	22	36
- pozostanie bez zmian	68	68	53	57	72	65	60	66	57	66	62	58	52
- pogorszy się	8	8	16	8	10	6	9	9	9	13	11	9	6
Trudno powiedzieć	9	7	12	12	7	7	9	6	7	7	7	11	5
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej													
- poprawi się	21	28	21	26	30	37	28	30	26	20	20	28	40
- pozostanie bez zmian	65	45	51	58	56	47	52	53	54	70	58	59	51
- pogorszy się	7	16	13	13	13	13	9	5	6	6	9	3	8
Trudno powiedzieć	8	11	14	3	1	3	11	13	14	4	12	11	1
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem													
- poprawi się	27	18	21	25	24	30	35	35	32	24	30	29	34
- pozostanie bez zmian	55	66	63	59	60	56	53	49	53	63	59	51	50
- pogorszy się	7	5	6	10	10	5	5	7	9	5	7	8	8
Trudno powiedzieć	11	10	10	7	6	9	7	9	6	6	5	12	8
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych													
- poprawi się	15	15	13	16	10	15	21	20	15	13	6	27	21
- pozostanie bez zmian	60	51	73	62	55	70	57	67	73	57	78	54	52
- pogorszy się	15	22	6	8	21	11	20	10	5	14	14	11	3
Trudno powiedzieć	10	13	9	14	14	4	2	2	6	16	2	8	23

Stabilne pozostają przewidywania dotyczące **poziomu życia** ankietowanych i ich rodzin. Większość badanych (60%) sądzi, że za rok będzie im się żyło tak samo jak teraz, co piąty (20%) spodziewa się poprawy, a co dziesiąty (10%) przewiduje pogorszenie.

Tabela 15

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	2006								2007				
	w procentach												
- lepiej	19	18	18	20	16	19	19	20	21	19	19	22	20
- tak samo	55	60	60	57	58	59	55	59	56	56	61	60	60
- gorzej	15	12	12	13	16	12	14	12	12	16	12	9	10
Trudno powiedzieć	11	10	10	10	10	10	12	9	10	9	8	9	10



Pominięto „trudno powiedzieć”

Warto zauważyć, że już od ponad roku badani przewidujący wzrost poziomu życia rodziny w większym lub mniejszym stopniu przeważają licznie nad spodziewającymi się jego spadku.



Po odnotowanych w kwietniu pozytywnych zmianach nastrojów społecznych maj przyniósł dalszą znaczącą poprawę ocen dotyczących kierunku przemian w Polsce oraz wzrost optymizmu co do rozwoju sytuacji w kraju w najbliższym roku.

Poprawiły się także społeczne oceny sytuacji gospodarczej – jest ona obecnie oceniana najlepiej w ostatnich osiemnastu latach (po raz pierwszy w tej sferze opinie pozytywne przeważają nad negatywnymi). Bardziej optymistyczne niż przed miesiącem są także przewidywania w tej dziedzinie. Wiąże się to niewątpliwie z dobrą koniunkturą gospodarczą w kraju.

Również w opiniach na temat poziomu życia respondentów i ich rodzin widać z dłuższej perspektywy czasowej pozytywne zmiany. Od ponad roku stopniowo, choć z wahaniami, rośnie przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi i obecnie opinie w tej dziedzinie są najlepsze w całym okresie objętym badaniami, tzn. od roku 1992. Od ponad roku też respondenci przewidujący w najbliższym czasie wzrost poziomu życia swoich rodzin przeważają liczebnie nad spodziewającymi się pogorszenia. Może to świadczyć o systematycznym umacnianiu się poczucia bezpieczeństwa bytowego Polaków².

Od roku obserwujemy ponadto stopniową poprawę opinii na temat sytuacji panującej na lokalnych rynkach pracy. Obecnie, podobnie jak przed miesiącem, jest ona oceniana najlepiej w całym ostatnim pięcioleciu (po raz pierwszy oceny pozytywne są nieco częstsze od negatywnych), co wynika z zahamowania bezrobocia i rosnącego popytu na pracę w Polsce³.

Od trzech lat powoli i z wahaniami umacnia się także poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia wśród pracujących. Jednocześnie systematycznie, choć również z wahaniami, poprawiają się oceny i przewidywania dotyczące kondycji zakładów pracy respondentów. Odnotowane w maju pogorszenie opinii w tej dziedzinie ma więc zapewne charakter przejściowy i nie odwróci już kilkuletniego trendu poprawy.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

² Zob. komunikaty CBOS: „Polacy o kondycji materialnej swoich rodzin. Opinie z lat 1987–2007”, marzec 2007 (oprac. B. Wciórka); „Opinie na temat zasięgu biedy w Polsce”, kwiecień 2007 (oprac. J. Szczepańska).

³ Zob. opracowanie CBOS „Bezrobocie i bezrobotni w badaniach opinii społecznej z lat 2001–2007”. Opinie i Diagnozy. Warszawa 2007